

Läs och lek, lyssna och berätta

En rapport från tiden maj 2004 – maj 2005

Maj Johansson
Projektledare

Läs och lek, lyssna och berätta

Projektet startade i maj 2003 då en projektledare anställdes. Projektpengarna täcker en tjänst på halvtid under ett år. Fem av Dalarnas 15 kommuner medverkade första året, Mora, Orsa, Malung, Rättvik och Avesta.

Andra året arbetade projektledaren 80 % (men då tillkom även andra arbetsuppgifter, utanför projektet). Den här perioden var det fyra nya kommuner som ville vara med, Vansbro, Leksand, Hedemora och Falun.

Syftet med projektet har varit att aktivt bidra till små barns tillgång till läsupplevelse och litteratur för att främja deras språkutveckling, fantasi och möjlighet till identifikation och empati. Vi ville...

- ta tillvara goda metoder som utarbetats på barnbiblioteken i landet och välja det som passar bäst
- starta på rätt nivå och verka för att det som påbörjas blir ordinarie verksamhet
- stimulera förnyelse, när det gäller de små barnens läsning och tillgång till böcker och bibliotek
- inspirera förskolepersonal och föräldrar och ge barnen lust till böcker och läsning

Både år 1 och år 2 startade projektet med att projektledaren åkte runt till de olika deltagande kommunernas barnbibliotekarie för att höra vad som just nu sker för förskolebarn.

Kartläggningen ligger till grund för det nya som barnbibliotekarien helst vill satsa på.

Viljeinriktningen bestäms i varje kommun och projektledaren ska stötta det arbetet. En del av projektledarens roll är att försöka bygga broar över yrkesgränserna. Eftersom vi är flera yrkesgrupper som arbetar med små barn så är det viktigt att vi kan samarbeta för att nå målet att främja barns språkutveckling. Att ge instrument för fantasi och empati. Bibliotekarien bör, i möjligaste mån, samarbeta med talpedagoger, förskollärare, barnskötare, dagmammor och personal på Barnavårdscentralerna.

Från länsbibliotekets sida finns två krav för att få medverka i projektet.

- Att barnbibliotekarien kan och får avsätta tid för arbetet med projektet.
- Att projektkommunerna tar av Kulturrådets bidrag, dels de "litteraturstödda titlarna" men även en del av pengarna "inköp av litteratur till folk- och skolbibliotek". Syftet med Kulturrådets bidrag till folk- och skolbibliotek är att bidraget ska öka tillgången till böcker för barn och unga samt att stimulera barn och ungdomars intresse för att läsa böcker (12 av Dalarnas 15 kommuner får detta stöd). Syftet med Litteraturstödet är att främja kvalitet och mångsidighet i bokutgivningen så att läsarna garanteras ett brett urval av god litteratur.

En första kartläggning av Hedemora

På Hedemora bibliotek finns två barnbibliotekarier. Jessica Olofsson har ansvar för barn i åldern 0 – 7 år. Jessica har ett vikariat och vet inte om hon får vara kvar efter jul.

Verksamhet som redan finns är att alla 6-årsgrupper får inbjudan till biblioteket. Barnen får en visning av bibliotekets barnavdelning och även lånekort. De får också en gåvobok. Inte alla inbjudna grupper kommer men verksamheten fungerar till viss del. Även viss kommunikation med BVC finns. En sköterska kommer på besök med sina bebisgrupper.

Det finns också en omgång läspåsar och lånelådor som förskolorna kan låna. De här påsarna innehåller böcker som föräldrar och barn får låna hem och som även personalen kan använda i verksamheten. Intresset från förskolornas sida är svagt.

Barnfamiljerna i Hedemora bjuds på barnkultur några gånger vår och höst. En grupp, bestående av bland annat kultursekreteraren, bestämmer inriktning på programmen. Jessica är inte med i denna grupp. Lördag med barnen anordnas 5 ggr per termin.

Vad vill Hedemora satsa på under projektåret

Jessica tycker det är svårt att få kontakt med förskollärarna. De verkar inte intresserade av biblioteket och ser inte möjligheterna som ligger i ett samarbete. Vi enas om att ge pedagogerna en positivitetschock av något slag. En trestegsraket som vi skjuter upp under hösten. Vi bestämmer oss för en sago- och berättarkurs, ett större bokprat och en inspirationsdag under tiden september, oktober och november.

När Jessica senare får veta att hennes tid förlängts till juni 2005 så enades vi om att intensifiera arbetet med att få bättre kontakt med pedagogerna och också lära känna de specialpedagoger som arbetar med små barns språk. Jessica vill även få mer inflytande över vad som sker på kulturlördagarna. Hon ska arbeta för att komma med i programgruppen.

Vad har hänt under projektet

Under hösten anordnades en Sago- och berättarkurs för 10 intresserade pedagoger. Syftet med denna kurs är att inspirera och stötta pedagogerna i sitt berättande. När kursen är slut har alla med sig cirka 6-7 sagor som är början på en personlig sagoskatt. Efter berättardagen ska alla fått råg i ryggen och förhoppningsvis börjat berätta mer aktivt och medvetet för sina förskolebarn.

Det stora bokpratet för anställda på förskolorna blev av men sista steget på vår trestegsraket ställdes in. Vår intention var att kalla all personal till en stor inspirationskväll. På grund av personalproblem fick Jessica och annan personal, inrikta sig på att försöka hålla Hedemora bibliotek flytande.

Under hösten ville en förskola att Jessica skulle komma och prata om böcker och bibliotek på en personalkväll. Då bjöd Jessica in dessa till biblioteket istället. Först visade Jessica runt på

biblioteket och berättade om servicen som biblioteket kan erbjuda. Sedan ordnades plats på biblioteket så personalen kunde ha sitt möte där.

I december fick Jessica den glädjande nyheten att hon får fortsätta ytterligare ett halvår. Vi fick energi igen och bestämde oss för att aktivt nå intresserade specialpedagoger. Under hösten hade vi haft kontakt med skolans personalkontor i kommunen men de namn vi fick gav inget.

Jessica bad projektledaren att hålla i ett så kallat babybokprat under hösten. Det blev ett livligt möte med många barn och föräldrar. Barnen var runt året och for omkring både högt och lågt. Det är en speciell teknik att läsa för små barn. En bra tumregel är att babyn ska vara mellan 6 och 10 månader. Syftet med dessa babybokprat är att visa föräldrar att man kan läsa för små barn. Att de tidigt har ett intresse för bilden och ordet. Att sitta tryggt i mammas eller pappas famn och läsa är en fantastisk väg in i bokvärlden.

I januari fick vi kontakt med specialpedagog Kristina Gustavsson. Hon ber att få veta mer om projektet så vi skickar en projektrapporten till henne. Rapporten handlar om det första året med "Läs och lek, lyssna och berätta" och vad vi gjorde då. Hon blir intresserad av ett samarbete med biblioteket. Hon tar också på sig att berätta för skolledare i Hedemora kommun om projektet.

Inom projektet har vi gemensamma utbildningar för biblioteksfolk, förskollärare och specialpedagoger från hela Dalarna. Förutom Sago- och berättarkurser har vi under våren haft en dag med Veli Tuomela som kallas "Att få en syl i vädret" –språkutvecklande arbetssätt i förskolan. Till Falun kom det 11 pedagoger från Hedemora.

Till utbildningsdagen "Att förmedla läsglädje" ...med hjälp av lek och musik kom över 20 personer från Hedemora. Dagens föreläsare var Eva Granath Wigardt

Några deltagare i utbildningsdagen "Att förmedla läsglädje"

Jessicas svar på utvärderingsfrågorna:

Vad var syftet för er att gå med i ”Läs och lek, lyssna och berätta”

Som nyutbildad barnbibliotekarie märkte jag luckor i min utbildning från bibliotekshögskolan. Ett viktigt syfte för mig var att få stöd och erfarenhet från andra barnbibliotekarier. Jag ville använda projektledaren som ett bollplank för att få idéer hur jag skulle kunna förbättra mitt arbete med förskolorna. Jag såg också projektåret som en chans för mig att få fortbildning och därmed kompetensutveckling.

Vilka målgrupper ville du nå?

Förskolepersonal och därmed förskolebarn

Förändrades syftet eller målgrupp under resans gång? I så fall varför?

Nej. Syftet och målgrupp ändrades inte men däremot metoden något. Förutom det som jag tänkt göra så byggde jag upp en pedagogisk hylla för förskolepersonal. Hedemora kommun satsar på att utbilda barnskötare till förskollärare. Förut fick de studielitteratur från kommunen. Vi på biblioteket köper nu in litteraturen och har den tillgänglig på biblioteket.

Uppnådde vi det vi ville göra inom projektet?

Ja, det tycker jag. Kontakten med förskollärare har blivit bättre. De kommer oftare in på biblioteket och vill ha råd och stöd (tyvärr för det mesta utan att barnen är med). Även kontakten via telefon och e-post har blivit livligare. Biblioteket ses nu som en möjlig samarbetspartner.

Intresset för bibliotekets service med boklådor och bokpåsar har ökat betydligt.

Jag är nu med i ett Kulturnät där jag kan berätta för andra medlemmar om biblioteket och dess barnverksamhet. Förhoppningsvis går dessa medlemmar ut till sina respektive arbetsplatser och för informationen vidare. Jag är också med i programgruppen som beslutar om program till bibliotekets kulturlördagar.

Familjecentralen har babycafé där jag har varit med två gånger och pratat om böcker och bibliotek.

Jag har också fått en värdefull kontakt i specialpedagog Kristina Gustavsson som är mycket intresserad av ett samarbete. Förhoppningsvis kan det bli något konkret av detta i höst.

Nådde vi rätt målgruppen?

Jag tror det.

Kan vi se att våra intentioner har förändrat något för barnen? Vad i så fall?

Jag har pratat med flera pedagoger och vet att de, men även föräldrar, läser mer för barnen.

Vad var bra?

- * Utbildningsdagarna var bra både för förskollärarna och för mig.
- * Som barnbibliotekarie uppskattade jag kontakten med andra i länet.
- * Det individuella stöd som jag fått från projektledaren har varit bra och utgått från förutsättningar och intressen.

Vad kan göras bättre?

Det som legat oss i fatet, under projektiden, är att inte veta hur länge jag har kvar min tjänst. Det har dragit ner energin ibland.

Vad tycker samarbetspartnerna om arbetet under året?

Efter februari 2005 kan vi se en vändning. Dubbelt så många pedagoger var med vid sista utbildningsdagen om vi jämför med det första inbjudningstillfället.

En första kartläggning av Vansbro/Äppelbo

I Vansbro är det biblioteksassistent Lisbeth Olsson som arbetar aktivt med barnböcker. Lisbeths huvudsyssla är att sköta Äppelbofilialen. Filialen ligger insprängd i skolan och Lisbeth har ett väl fungerande samarbete med lärarna. Skolan har klasser från årskurs 1 till och med 6. Lisbeth arbetar aktivt tillsammans med barn och lärare. Varje förmiddag är schemalagd för klassbesök. Lisbeth ger då boktips och hjälper barnen att välja böcker. Lärarna som har årskurs 1 – 3 arbetar mycket medvetet med böcker. De börjar alltid dagen med tyst läsning och lärarna högläser även för barnen varje dag. För de minsta barnen har Lisbeth en service med depåböcker på förskolan som hon byter några gånger per år.

I Vansbro har biblioteket även ett nystartat samarbete med Familjecentralen. Vid förfrågan har biblioteket 6-årsvisningar.

Vad vill Vansbro/Äppelbo satsa på

Satsningen inom projektet ska ske i Äppelbo. Eftersom samarbetet med skolan fungerar bra så vill Lisbeth bygga upp ett förtroligt samarbete med förskolans 6-årsklass och personalen som arbetar där. Chefen för Vansbro bibliotek vill satsa på en gåvobok till barnen i 6-årsklassen. I vanliga fall får barnen genast ta med sig boken hem. Vi börjar fundera om vi på något vis kan arbeta annorlunda med gåvoböckerna. Vi enas om att gåvoboken ska vara en ABC-bok som barnen kan läsa och fantisera runt på förskolan för att sedan ta den med hem vid terminens slut. Vi vill att Bibliotekets roll ska vara att ge barn en lust och längtan inför boken. Därför funderar vi på att göra någon slags "Språklåda" där lärarna kan få tips och idéer hur de kan arbeta med ABC-boken på flera plan. Vi inser att vi behöver en kompetens som kan mer om barn och språkutveckling så vi ska försöka få kontakt med en talpedagog.

Vad har hänt under projektåret

Under året har Lisbeth Olsson, projektledaren och AnnKristin Testad samarbetat runt en pedagogisk låda. AnnKristin Testad är talpedagog från Falun. Vi ville ge förskollärarna stöd i arbetet med ABC-boken. Vi fyllde lådan med sånger, sagor, tips på lekar, band med musik och ljud, dikter, djur, ordlekar och andra böcker. Böcker som på något vis anknöt till bilderna i ABC-boken. Det är Jan Lööfs ABC-bok som barnen får som gåvobok.

Lisbeths chef, Ingvar Björk, visade stor förståelse för det här arbetet och en vikarie tog hand om Äppelbofilialen när Lisbeth åkte för att träffa talpedagog och projektledare i Falun.

Förskollärarna har tillsammans med Lisbeth åkt från Äppelbo till utbildningsdagar i Falun. En sådan enkel sak, som tiden tillsammans i bilen, har varit värdefull för samarbetet. Att lära känna vandra vardag är viktigt.

Vi har filmat barnen i Äppelbo för att höra hur de resonerar runt gåvoboken.

Lisbeths svar på utvärderingsfrågorna:

Vad var syftet för er att gå med i ”Läs och lek, lyssna och berätta” 2004/2005

Vi såg projektet som en tillgång där vi kunde få inspiration. Vi ville pröva ett nytt sätt att arbeta för att nå 6-åringar. Att vi skulle arbeta med en gåvobok var bestämt men vi visste inte hur. Tanken är att fortsätta att arbeta aktivt med alla kommunens 6-åringar och gåvoböcker.

Vilka målgrupper ville du nå?

Barnen i förskoleklass.

Förändrades syftet eller målgrupp under resans gång? I så fall varför?

Nej, vi gjorde det vi tänkt.

Uppnådde vi det vi ville göra inom projektet?

Samarbete i arbetsgruppen fungerade bra. Att arbeta tillsammans talpedagog, kommunbibliotek och länsbibliotek känns meningsfullt. Vi hade planerat att vara färdig med lådan tidigare, nu kände vi att den kom för sent ut till förskolan.

Nådde vi rätt målgruppen?

Ja.

Kan vi se att våra intentioner har förändrat något för barnen? Vad i så fall?

Jag kan se att barnen är mycket duktiga på bokstäver. Om det beror på att de använt sin ABC-bok i förskolan är svårt att säga.

Vad var bra?

Jag har kommit närmare förskollärarnas vardag. Det känns som vi delar varandras upplevelser mer nu än för ett år sedan.

Nu kommer barnen till biblioteket en gång i veckan (halva gruppen).

Vad kan göras bättre?

Lådan skulle ha varit klar redan före vårens terminsstart. Nu hade förskollärarna redan planerat sin termin och hade svårt att ta in ABC-böckerna och tankarna runt ”språklådan”.

Vad tycker samarbetspartnerna om arbetet under året?

När vi intervjuade förskollärarna hur de använt sig av boken och lådan så sa de ”det finns så många teorier runt barn och språk så vi känner oss villrådiga”. Vår mening var att stötta förskollärarna med lådan men förstår att det tar tid att sätta sig in i materialet. Vi ville att barnen med sin egen bok i centrum skulle få ta del rim, ramsor, sagor, sånger och annat lustfyllt. Lärarna har använt delar av materialet och tycker att pärmen är användbar. Alla böcker som fanns i lådan har de läst men det övriga materialet har de använt sporadiskt. När vi presenterade vår idé första gången för lärarna så blev de väldigt glada och tyckte att vi tänkt i samma banor som de.

Barnen har satt sina initialer på gåvobokens rygg för att lätt hitta sin bok. De har spontanläst boken när de velat och så har förskollärarna använt boken och lådan under vissa samlingar. Vi har filmat barnen och fått med deras funderingar runt boken.

En erfarenhet av detta arbete är att i god tid ha saker och ting färdigt så att vi själva kan använda materialet och se att det fungerar. Att förskollärarna ändå blivit intresserade såg vi på att de införskaffat Lööfs ABC-affisch och även införskaffat Lööfs Sifferboken. De vill behålla lådan och göra ett nytt försök till hösten så att ABC-boken kan inplaneras i höstverksamheten.

En första kartläggning av Falun

Barnavdelningen består av de två barnbibliotekarierna Ingela Hörlin och Lina Ehrin (en heltid och en deltid) samt Bi Kristiansson, biblioteksassistent (heltid). Avdelningen har ett nära samarbete med enhetschefen för barnkulturen Karin Hane och även skolbibliotekarien Elisabeth Wiksell (halvtid).

Vilket arbete sker på Falu biblioteks barnavdelning? En första kartläggning visar att detta finns för barn under sju år:

- * Sagostunder för barn 4-6 år (10 gånger på hösten och 10 på våren)
- * Samarbete med BVC. Barnavårdscentralen delar ut ett gåvobrev. När sedan föräldrarna kommer till biblioteket, för att hämta bebisens bok (Barnens första bok) får de en visning av barnavdelningens resurser och lokaler.
- * Bokprat för bebisar och deras föräldrar (när barnen är mellan 6-10 månader)
- * Biblioteksvisningar för kommunens 6-åringar. De hälsas välkomna, får en lättsam visning samt ett lånekort.
- * Ny verksamhet 2004: Kontakt med Dialogen. Bi Kristiansson tar hand om barnen och berättar sagor medan Ingela Hörlin bokpratar för föräldrar. Dessa kommer från många olika kulturer.
- * I bokpoolen finns många fräscha böcker som packas och sänds ut efter förfrågan från lärare. Bokpoolen finansieras med en mindre summa från skolan och sedan pengar från Kulturrådet.
- * Några programlördagar på våren och några på hösten.

Vad ville Falun satsa på?

Falun barnavdelning vill veta om förskolepersonal kommer till biblioteket. Om de inte kommer så vill de veta varför. Även vad personalen har för funderingar runt barnavdelningen och biblioteket i stort. Det kan vara svårt för människor att svara på sådana frågor men vi enas om att göra en enkät, inte alltför detaljerad, skicka ut den så att alla fick fundera på frågorna och sedan följa upp med en personlig intervju.

Karin Hane har ungefär 100 kulturombud i Falu kommun. Cirka 40 – 50 stycken av dessa arbetar med barn i åldern 1 – 7 år. De kulturombud som arbetar med yngre barn, ska barnavdelningen få ”tillgång till” och starta ett samarbete med.

Biblioteket står inför en ombyggnad och barnavdelningen vill att hänsyn tas till barns behov. Över landet i stort talas om ”Biblioteksrummet som den tredje pedagogen”. Man tar råd från konstnärer, scenografer och duktiga hantverkare för att göra biblioteksrummet inbjudande, spännande och funktionellt för barn och ungdomar. Framförallt måste biblioteket vara flexibelt för att möta en efterfrågan som snabbt kan förändras. Faluns barnavdelning gick för några år sedan ut och frågade cirka 50 barn hur de ville ha sitt drömbibliotek. Deras åsikter borde väga tungt nu. När biblioteket äntligen ska omdanas så måste man passa på att göra biblioteket attraktivt (det är 37 år sedan biblioteket invigdes). Ett nytänkande när det gäller biblioteket och då även barnavdelningen är en angelägen uppgift.

I september hade vi en gemensam träff för både gamla och nya projektkommuner. Då berättade Mora och Leksand hur de arbetat med förskolan och boklådor. Falun blev då intresserad av att göra ett mindre försök med utlåning av böcker på förskolan.

Inom projektet ska vi erbjuda gemensam utbildning för personal som arbetar med barn mellan 0-7 år. Vi tänker börja med en kväll med mycket böcker. Varför ska man läsa för barn? Vad kan man läsa för barn? Ska det vara till nytta eller nöje? Vid andra tillfället sprider vi kunskap om berättandet för att avslutningsvis ha en föreläsning om små barns språkvärld.

Vad har hänt under projektåret

De kulturombud som arbetar med barn 0-7 år har varit inbjudna att delta i utbildningsdagarna. Det har varit två sago- och berättarkurser i Falun under våren 2005. 22 personer deltog. Kulturombuden har också deltagit i de gemensamma utbildningsdagarna "En syl i vädret" och "Att förmedla läsglädje".

Först ville barnavdelningen göra en enkät och genomföra intervjuer med pedagoger från förskolan för att få veta hur de ser på biblioteket. Projektledaren föreslog barnavdelningen att arbeta med fokusgrupper i stället. På EBSCO hittade vi en användbar artikel med många tips "Using focus group interviews to improve library services for youth". Vi gick ut med en inbjudan till Fokus-träff där vi erbjöd ett berättarprogram om de ville ställa upp för att besvara några frågor. Gensvaret var över förväntan, 30 personer kom. Från biblioteket var vi 6 stycken så grupperna blev lagom stora. Det vi fick veta var bland annat hur de använder biblioteket nu och hur de vill att samarbetet skall vara framöver. En sak som överraskade oss var att fler förskolor än vi anade, lånade från bokbussen. Ett förändrat arbetssätt, där bokbussen och barnavdelningen planerar mer av verksamheten tillsammans, vore bra.

Falu barnavdelning ville också använda sig av gåvoböcker till 6-åringar. Gåvoböckerna ska användas i förskolan under terminen och en pedagogisk låda ska vara till stöd och hjälp för pedagogerna. Södra skolan utses till försöksskola (de har tre 6-årsgrupper).

Barnavdelningen har också utplacerat lådor med böcker som service till lärare och föräldrar. För att barn ska få fler vuxna som läser för dem. En låda finns på en glesbygdskola och en på en förskola med många barn med utlandsfödda föräldrar. Den här verksamheten startades för inte så länge sedan och kommer att utvärderas senare.

Vad var syftet för er att gå med i "Läs och lek, lyssna och berätta" 2004/2005

Ingela Hörlin berättar: på barnavdelningen är vi två relativt nyutbildade barnbibliotekarier. Det här var en chans för oss få ett kontaktnät dels bland andra barnbibliotekarier och dels med förskollärarna. Vi såg även projektet som ett tillfälle att få veta mer om vad förskollärarna tycker om biblioteket.

Vilka målgrupper ville du nå?

Pedagoger som arbetar med förskolebarn.

Förändrades syftet eller målgrupp under resans gång? I så fall varför?

Nej, vi förändrade inte syfte och målgrupp men metod till viss del. Rättvik inspirerade oss till boklådor på förskolan.

Vi ändrade också från intervjuer till fokusgrupper.

Uppnådde vi det vi ville göra inom projektet?

Inte helt men till viss del.

Nådde vi rätt målgruppen?

Ja, det gjorde vi. Vi märkte också att när vi går ut och försöker möta förskollärarna så ser vi att det finns ett behov som barnavdelningen har svårt att täcka. Det finns 5 stora skoldistrikt i Falu kommun och på bibliotekets avdelning för barn- och ungdomar arbetar tre personer (1 assistent, 1 bibliotekarie heltid och 1 bibliotekarie 80 %). För att bättre täcka behovet behövs ett mer intensivt samarbete mellan huvudbibliotek, filialer och bokbuss. I det samarbetet ska även skolbibliotekarien ingå.

Kan vi se att våra intentioner har förändrat något för barnen? Vad i så fall?

Det är svårt att säga. När vi haft kontakt med Glashyttan så har vi fått besked att invandrarföräldrar lånar och läser för sina barn.

Vad var bra?

Arbetet med fokusgrupper fungerade bra och gav mycket. Att vi fick tillgången till kulturombuden som arbetar med barn 0-7 år var bra. Positivt var också de gemensamma utbildningsdagarna.

Vad kan göras bättre?

Diskussionerna runt ombyggnaden av biblioteket har inte fungerat bra och hur barnavdelningen kommer att se ut i framtiden är inte färdigdiskuterat.

Vad tycker samarbetspartnerna om arbetet under året?

Talpedagog AnnKristin Testad har varit ut och intervjuat tre grupper på Södra skolan. Barnen tyckte att det var en spännande gåvobok de fått och att bilderna var roliga. En flicka sa att det var bra att *hela* alfabetet var med. Bäst av allt var att de med hjälp av bokstavsburken fick vara bokstavsspejare. Barnen uppskattade och lekte gärna med djuren i lådan.

Lärarna inspirerade barnen att fantisera och berätta runt bilderna. En lärare uppgav att hon uppskattade den medvetna tanken att koppla rim och ramsor, sagor, sånger, djur och andra böcker till gåvoboken. De vill gärna behålla lådan även i höst. AnnKristin Testad ska be skolan bekosta Lööfs ABC-bok så att barnen även nästa termin kan läsa i varsitt exemplar samtidigt. Barnen får då inte ta hem böckerna utan de följer lådan.

Det negativa med lådan är att den var tung och otymplig att bära. AnnKristin ska se till att den ställs på en rullvagn så att den lätt kan rullas mellan 6-årsgrupperna.

En första kartläggning av Leksand

Matilda Böwes är barn- och ungdomsbibliotekarie och arbetar på Leksand bibliotek. Tjänsten är på 75%. Biblioteket har kontakt med Familjecentrum. De institutioner som är engagerade i FC är mödravården, BVC, biblioteket, kyrkan och försäkringskassan. Ungefär 6 – 8 träffar per år brukar det bli då bebisarna och föräldrar kommer till biblioteket.

När barnen fyller 2 år får de en gåvobok. De får ett gåvobrev hem och hämtar på biblioteket. Det brukar vara cirka 150 barn i varje årskull och ungefär 50 % hämtar boken.

Alla förskoleklasserna kommer till sitt skolbibliotek för en visning. Då får barnen sitt första lånekort. De kan börja låna på en gång och de besöker biblioteket varannan vecka.

Det finns bokombud men den listan stämmer inte riktigt nu.

Varje år inbjudes alla förskollärare till BTJ:s bokprat.

Vad vill Leksand göra under projektåret

Matilda vill försöka nå vuxna som vill berätta och läsa för barn ”Från stor till liten”. Som sedan kan gå ut till barnen på förskolor. Hon vill också bygga upp ett nätverk med andra vuxna som finns i barnens närhet.

Bland annat ska hon ta kontakt med gamla bokombud i barnomsorgen och även hitta nya intresserade, allt för att få en aktiv grupp att samarbeta med.

Matilda ska också ge bättre service till barn som bor i byar långt från biblioteket.

Vad har hänt

Utbildningar för förskolepersonal, sagoberättare och språkpiloter. Vi har haft tre sago- och berättarkurser. Sagostunder har kommit igång. Det finns ett bra samarbete med bokombuden i barnomsorgen. Matilda har även fått kontakt med talpedagogen i kommunen och hennes grupp med språkpiloter som består av pedagoger från ett av förskoleområdena.

Vad var syftet för er att gå med i ”Läs och lek, lyssna och berätta” 2004/2005

Matilda berättar: för oss i Leksand var tidpunkten att gå med i projektet helt rätt. Leksands bibliotek omfördelade timmar så att en ny barnbibliotekarietjänst på 75 % kunde skapas. Jag tillträdde tjänsten i augusti och ett uttalat önskemål från min chef var att jag skulle bygga kontaktnät.

Att gå med i projektet betydde att Leksand fick del av de erfarenheter som fanns inom ”Läs och lek, lyssna och berätta”.

Under min förra tjänst som skolbibliotekarie mötte jag förskollärare och dagmammor i byarna runt Leksand. Dessa hade svårt att ta sig till biblioteket och önskemål fanns att låna lådor med böcker under en längre tid. Därför hade jag också en tanke att skapa fler temalådor.

Vilka målgrupper ville du nå?

Jag ville nå barn i förskoleåldern, genom förskolan men även under fritiden. Barnen skulle också få tillgång till böcker genom lånelådor samt tillgång till sagor och berättelser genom sagostunder. Jag ville bygga upp kontakten med bokombuden och få dessa aktiva (en gammal lista fanns). En idé var också att starta en variant av Allas barnbarn (Från stor till liten).

Förändrades syftet eller målgrupp under resans gång? I så fall varför?

Intresse för Allas barnbarn fanns inte. Jag pratade med PRO och förskolor men utan resultat. Då bestämde jag mig för att annonsera efter vuxna som var intresserade av att läsa och berätta för barn på biblioteken istället för ute i barnomsorgen. Dessa skulle även ha sagostunder på lov. Eftersom detta inte verkade bli lika tidskrävande (av min tid) som Allas barnbarn så bestämde jag mig också för att satsa på att bygga upp ett bestånd av temalådor. Bokombuden hade nämligen två önskemål: böcker som barn och föräldrar kan låna hem av från förskolorna/dagbarnvårdarna, och bättre lånemöjlighet för de förskolor/DBV som finns i byar utan bibliotek. Temalådorna skulle kunna tillgodose båda dessa önskemål, tänkte jag.

Ett nytt mål som dök upp under projektets gång var att få till ett samarbete med Ulla-Britt Rimsbo-Liss, specialpedagog (inom tal- språk och kommunikation). Ulla-Britt har Språkpiloter på förskolorna. Ett samarbete med specialpedagogen kan betyda ett delat ansvar för föräldramöten och liknande. Jag tar hand om informationen om vikten av att skapa lust och längtan inför boken och Ulla-Britt som är expert kan tala om barns språk och språkutveckling.

Uppnådde vi det vi ville göra inom projektet?

Ja! Bokombud finns nu ute på alla förskolor och hos dagbarnvårdarna. Vi har haft två träffar under läsåret då vi diskuterat samarbete oss emellan (bibliotek - barnomsorg). Ett efterfrågat inslag i träffarna har varit bokprat, barnbibliotekarien har presenterat nya barnböcker och pedagogisk litteratur. En sagoberättarkurs med projektledaren har hållits för bokombuden, och dessa har också inbjudits att delta i utbildningsdagarna i Falun. Intresset för både berättarkursen och utbildningsdagarna har varit stort. Bokombuden bjöds även in till det BTJ - bokprat som hölls under våren.

Nio temalådor finns att låna för personal och barn i barnomsorgen. Böckerna i lådorna kan användas av pedagogerna i deras verksamhet med barnen och de kan lånas hem av barn och föräldrar. En första presentation av temalådorna har gjorts för bokombuden, och flera lådor är redan utlånade.

Under våren har 28 sagostunder hållits på biblioteken i Leksand (på huvudbiblioteket och på filialerna i Insjön och Siljansnäs). Sagoberättarna är tio stycken och arbetar ideellt. På huvudbiblioteket har ett sagohörn gjorts i ordning där vi förutom sagostunder också tar emot BVC-grupper. Intresset för sagostunderna har varierat något. På filialerna har det alltid

kommit många barn, medan sagostunderna på huvudbiblioteket på lördagar varit mindre välbesökta. På sagostunderna på vardagar har det kommit både dagbarnvårdar/förskolegrupper och lediga barn. Sammanlagt har 208 barn varit på sagostund. Verksamheten ska fortsätta till hösten.

Nådde vi rätt målgruppen?

Ja

Kan vi se att våra intentioner har förändrat något för barnen? Vad i så fall?

Jag vet faktiskt inte. Många barn har i alla fall fått ta del av sagoläsning och berättande. Förhoppningsvis har barnen också mötts av pedagoger som blivit inspirerade att läsa och berätta mer genom projektet.

Vad var bra?

Samarbetet med bokombuden har gått över förväntan så även med sagoläsarna.

Det var bra att ha projektledaren som stöd och bollplank (väldigt viktigt för ensamarbetande barnbibliotekarier). Projektet har legitimerat satsningen på temalådor och sagostunder det vill säga det har varit okey att dessa två satsningar kostat tid och pengar.

Vad kan göras bättre?

Det hade varit trevligt med en träff på våren också med alla projektkommunerna. För att få berätta för varandra hur det gått inom projektet.

Vad tycker samarbetspartnerna om arbetet under året?

Mycket bra, tror jag. Jag får många positiva kommentarer från rektorer, förskolepersonal och till och med föräldrar.

Sagoläsarna har varit väldigt engagerade måste jag säga. Med tanke på att det hela är ideellt arbete för dem.

Matilda har hittat ett fiffigt sätt att få barn att lämna skorna utanför sagohörnan. Hon ställde dit dotterns urväxta stövlar.

Maj Johansson
Projektledare för "Läs och lek, lyssna och berätta"
Falun den 8 juni 2005

Språklådan 2005

I maj 2003 startade Länsbibliotek Dalarna ett projekt vid namn "Läs och lek, lyssna och berätta" –läsfrämjande verksamhet för förskolebarn i Dalarnas län. Projektet har nu funnits i snart två år. Tanken är att inspirera förskollärare och föräldrar att ge barn en nyfikenhet och en lust inför böcker och läsning. Även att främja barns fantasi och språkutveckling.

Första projektåret var fyra kommuner med, Rättvik, Avesta, Malung och Mora. Under 2004 anslöt sig fyra nya kommuner, Leksand, Hedemora, Falun och Vansbro. Vi började fundera och kom fram till att göra ett experiment i Falun (med en del av kommunens 6-åringar). Om det slår väl ut så är det en önskan att alla kommunens 6-åringar fick ta del av detta.

I stället för att barnen direkt tar med gåvoboken till hemmet så vill vi att de tillsammans med pedagogerna arbetar med den i förskoleklasserna under våren. Vi vill visa på nya möjligheter att inspireras av boken. Att den kan vara mycket mer än en genomläsning. Den kan ge uppslag till lekar, dikter, fantasier, äventyrligheter, sånger och mycket mer. Det är här Språklådan kommer in. Vi har arbetat tillsammans, biblioteksfolk och en talpedagog för att göra en spännande och intresseväckande låda. Den ska kunna sätta barnens fantasi i gungning men även vara ett stöd för pedagogerna.

Boken som barnen får är Jan Lööfs ABC-boken. Det är en bok med mustiga färger och spännande bilder. Vi tror att boken kan attrahera både flickor och pojkar. Till varje bokstav finns en lek eller en sång. Det kan även vara en dikt, bilderbok eller ett musikstycke. Barnen ska kunna titta i boken och finna att varje bokstav leder vidare till något annat. Troligtvis kommer barnen att hitta många fler möjligheter till lekar än vad vi kunnat lista ut. Skriv gärna några rader om det längs bak i pärmen, så att vi vid en utvärdering kan se hur lådan använts.

Språklådan är ett samarbete mellan Falu stadsbiblioteks barn- och ungdomsavdelning
Vansbro bibliotek
Talpedagog, Falun
Länsbibliotek Dalarna

Bilaga 2

Länsbibliotek Dalarna

”Att förmedla läsglädje” ...med hjälp av lek och musik

Torsdagen den 28 april i Falun

En utbildningsdag tillsammans med Eva Granath Wigardt

09.30	Kaffe
10.00	Då kör vi igång
12.00	Lunch på valfritt ställe
13.15	Eftermiddagspasset börjar
14.30 (cirka)	Kaffe och förfriskningar
16.00	Avslutar vi dagen

Sylvia Blomberg, barnkonsulent i Örebro, säger så här: ”Eva är härligt inspirerande. Hon arbetar på Sambiblioteket i Härnösand. Eva är musikanter, dramautbildad musikhandledare och kompositör. Hon visar nya vägar till boken och ni får vara delaktiga med både kropp och knopp. Kan rekommenderas varmt!”.

Kursdagen är avgiftsfri, ni betalar endast kaffet! Lokalen är mitt emot Q8 vid Västra skolan i Falun.

Välkomna! Anmälan till din Barnbibliotekarie senast den 11 april

Bilaga 3

Länsbibliotek Dalarna

Välkomna till Falun den **8 mars**, till en tvådelad språkdag. På förmiddagen kommer vi att få ta del av **Talpedagog Anne Klockar** och **Barnbibliotekarien Karin Jönses** erfarenheter. Dels av deras respektive arbetsområden men framförallt deras gemensamma arbete för Rättviks barn. På eftermiddagen kommer **Fil dr Veli Tuomela** och föreläser om små barns språkutveckling. Föreläsningen heter:

”Att få en syl i vädret”

-Språkutvecklande arbetssätt i förskolan

09.30	Samling med kaffe
10.00	Anne Klockar och Karin Jönses
11.30	Lunch på valfritt ställe
12.30	Veli Tuomela
eftm	Kaffe med förfriskningar
16.00	Dagen avslutas

Vi träffas i stadsdelen Elsborg. Lokalen ligger i ett hus mitt emot Q8, alldeles i närheten av Västra skolan.

Anmäl dig till din barnbibliotekarie på biblioteket (senast 1 mars). Om det blir stor tillslutning gäller ”först till kvarn”.

Föreläsningen är avgiftsfri. Kaffe till självkostnadspris.

Hjärtligt välkomna!